

Марҳаматли бўлмаган киши марҳамат кўрмагай

16:44 / 27.03.2017 2587

Инсон дунёга келар экан кимнингдир меҳрига, эътиборига муҳтож бўлиб яшайди. Ҳақиқий инсон кимдандир меҳр кўриб тасалли топса, кимгадир меҳр бериб хушнуд бўлади. Бу хусусда Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳам: “Марҳаматли бўлмаган киши марҳамат кўрмагайдир” дедилар. Меҳр-оқибатли кишилар атрофдагиларнинг ҳурматига сазовор бўлади. Чунки кимнингдир дардига малҳам бўлиш, кимнингдир оғирини енгил қилиш ва яна кимнингдир меҳр-муҳаббатини қозониш ҳамманинг ҳам қўлидан келавермайди. Меҳр-оқибатсиз кишилар эса, охир оқибат кишиларнинг эътиборидан четда қолиб, ўзлари меҳрга зор бўладилар.

Мавлоно Лутфий бу борада мазкур байтларида шундай битган эди:

Кишиким йўқтурур меҳру вафоси, агар хуршеддур андин не ҳосил

Ҳақиқатан ҳам агар кишида меҳр-оқибат ва вафо бўлмаса қуёшдек порласа ҳам ундан фойда йўқдир. Шунинг учун Оғаҳий демишлар:

Вайрон кўнгилларни меҳринг бирла обод қил

Яна шуни таъкидлашимиз лозимки, динимиз меҳр-оқибат, ўзаро дўстлик ва ҳамжиҳатлик динидир. Зеро Ислом бутун инсониятни жаҳолат ботқоғидан илм-маърифат ёруғлиги-нурига олиб чиққани каби ўзаро нафрат ва адватдан ҳақиқий инсонийлик, меҳр-оқибат ва дўстона ҳаётга олиб чиқди.

Инсоний алоқалар ичida Аллоҳ таоло фарз қилган, ўзаро меҳр-муҳаббат риштасини боғловчи, ижтимоий алоқаларни мустаҳкамловчи, боғу роғ ва дастурхонларга файзу барака ёғдирувчи ва диёрларни обод қилувчи амал қариндошлик алоқасидир.

Аллоҳ таоло айтади:

ارىذبەت رذبەت ئەل و لىپسلى نبا و نىكىسىملا و قىچىبرقلا اذ تاۋو

“Қариндошга ҳаққини бер. Мискин ва йўлда қолганга ҳам. Мутлақо исрофгарчилик қилма” (Исро – 26-оят)

Балки, силаи раҳм Аллоҳга ва охират кунига иймон келтирғанлик белгиси ҳамдир. Зеро Набиййимиз соллаллоҳу алайҳи васаллам айтдилар:

هيلع قفتەم مەرھىلە لصىلىف رخالا موپلا و هللا بەن مۇئىنەك

“Ким Аллоҳга ва охират кунига иймон келтирған бўлса силаи раҳм қилсин!” (Муттафақун алайҳ)

Росулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг Мадинаға келиб, илк бор гапирган гаплари, насиҳатлари:

و ليلىب اولص و ماحرالا اولص و ماعطللا اومعطاً و مالسل اوشفأ سانلا اهي
ىذمرتل ا هاور .مالسب ةنجللا اولخدت ماين سانلا

“Эй инсонлар! Саломни ўзаро кенг ёйинглар. Таом тарқатинглар. Силаи раҳм қилинглар. Кечаси одамлар ухлаган пайтда намоз ўқинглар. Ана шунда жаннатга омонлик билан киурсизлар” деган сўзлари бўлди.

Қариндошлиқ алоқалари Исломда ибодат даражасига кўтарилиган ва асосий руқн ибодатлардан кейинги ўринда турадиган амал ҳисобланади. Ҳадиси шарифда келганидек, бир киши Росулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламдан: “Эй Аллоҳнинг Расули! Менга жаннатга мени яқинлаштирадиган амал ҳақида хабар беринг”, деди. Шунда У зот:

مەرلە لصىت و ئاكزىلا ئىتؤت و ئالصلما مېقت و ئايىش ھەب كىرشتالو و هللا دېعت

“Аллоҳга ибодат қиласан. Унга ҳеч нарсани ширк келтирмайсан. Намозни тўқис адo қиласан. Закотни берасан. Силаи раҳм қиласан” дедилар. (Имом Бухорий ва Муслим ривоят қилишган)

Ҳадиси шарифда силаи раҳм қилиш иймон, намоз ва закот каби, Исломнинг руқни бўлган нарсалар билан бир даражада қўйилмоқда. Бу амал кишини жаннатга киритадиган амаллар рўйхатига киритилмоқда. Шундан ҳам силаи раҳм қанчалар аҳамиятли эканини тушуниб олсак бўлаверади.

Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам айтдилар:

مەرھىلە لصىلىف ھەرثا ئىف ھەلسنى نا و ھۆقزرىف ھەلسپى نا ھەرس نم

“Кимни ризқининг кенгайтирилиши ва ажалини ортга сурили масрур қилса, қариндошларига силаи раҳм қилсин”. (Имом Бухорий ривояти) Бу дунёда яшаб турган ҳар бир одам боласи ризқининг кенгайтирилиши ва ажалининг ортга сурилишини орзу қилиб яшайди. Бу икки нарсадан

насибадор бўлиш учун елиб-югуради ва бу йўлда ҳар қандай қийинчиликларга ҳам дош беради. Силаи раҳм қилган одам эса ўзига вожиб бўлган амални бажариб, ўз вазифасини адо этади ва бир йўла ризқи ҳам кенгайтирилади, ажали ҳам ортга сурилади. Аллоҳ таоло силаи раҳм қилган, қариндошларига яхшилик қилган, ёрдам берган, хайру-эҳсон қилган одамнинг ризқини кенгайтириб, бойлигини зиёда қилиб қўяди.

Айрим инсонлар қариндошларим яхши одам эмас. Яхшиликни билишмайди. Мен борганим билан улар меникига келишмайди, шунинг учун мен ҳам уларникига бормайман, деб ўз қилмишларини оқламоқчи ҳам бўлишади. Лекин бундай баҳоналар билан қариндошлар билан алоқани узиш мутлақо шариатга хилоф иш саналади. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам айтдилар:

ا هل ص و م ح ر ت ع ط ق ا ذ ا ن ك ل و ئ ف ا ك م ل ا ب ل ص او ل ا س ي ل

“Силаи раҳм қилувчи берганга япаша қайтарган эмас. Балки силаи раҳм қилувчи – ўзининг силаи раҳми кесилганда уни боғловлагандир” дедилар. (Имом Бухорий ривояти)

Тобеъинлардан Маймун ибни Мехрон раҳматуллоҳи алайҳ айтади:

ر ج ا ف و ا ت ن ا ک ۶ ر ب ل ص و ت م ح ر ل ا : ر ج ا ف ل ا و ر ب ل ا ۷ ل ا ۸ د ئ ت ث ا ل ت

ر ج ا ف ل ا و ر ب ل ل ۹ ف و ي د ه ع ل ا و ر ج ا ف ل ا و ر ب ل ا ۱۰ ل ا ۱۱ د ئ ت ۱۲ ن ا م ا ل ا و

“Уч нарса яхшигаю ёмонга қилинаверади: Силаи раҳм яхшига ҳам, фожирга ҳам қилинаверади. Омонат яхшига ҳам, фожирга ҳам адо этилади. Аҳд яхшига ҳам, фожирга ҳам вафо қилинади”

Демак ушбу уч нарсани кимга бўлса ҳам қилиш лозим. Қариндошлардан бири фалончи фисққа сабаб бўладиган ишни қиляпти, шариатнинг кўрсатмасидан чиқди, фожир бўлди, энди мен у билан алоқамни уздим дейишга ҳаққи йўқ. Қариндош яхши одамми, ёмон одамми, тақвадорми ёки фожирми фарқи йўқ, бари бир қариндошлик ҳаққи бор, адо этилиш лозим.

Акси ҳолда

Росулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

۱۳ ف ه ل ر خ د ۱۴ ا م ع م ا ۱۵ ن د ل ا ۱۶ ف ه ب ح ا ص ل ۱۷ ب و ق ع ل ا ۱۸ ل ج ع ۱۹ ن ا ر د ج ۲۰ ب ن د ن م ا م ح ر ل ا ۲۱ ۲۲ ق ع ي ط ق و ۲۳ غ ب ل ا ۲۴ ن م ۲۵ ر خ آ ل ا

“Аллоҳ охиратга олиб қўйиши билан бирга соҳибига бу дунёниг ўзида уқубатини тезда беришига сазовор гуноҳлар ичидаги бағий ва қариндошликтини узиш кабиси йўқ”, дедилар.

Охиратдаги жазоси эса, жуда оғир бўлади. Энг ёмони Аллоҳ таоло уни ўз раҳматидан узоқ қилиб жаннатдан маҳрум қилиши бўлади. Росулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

حَرِّ طَاقٍ نَجْلًا لَخْدِي

“Қариндошлик алоқасини узувчи жаннатга кирмайди”, дедилар. (Ином Бухорий ва Муслим ривоят қилишган)

Кўпинча ота-оналар ўтиб кетишгандан кейин қариндошлик алоқаларига путур етади. Бир қориндан туғишиган ака-укалар, опа-сингиллар арзимаган баҳоналар билан юз кўрмас бўлиб кетишади. Ваҳоланки ота-оналар ўтиб кетишгандан кейин ҳам фарзандлари устида қолган энг катта ҳақларидан бири силаи раҳм-қариндошлик алоқасини мустаҳкамлашдир. Бу ҳақда Росулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

الا لصوت ال يتلا محرلا ۃلصو ام دع ذافن او امهل رافت سال او امهيل ع و لصللا
امهقي دص مارک او امهب

لصييف هرقىف هدل او لصي نا درا نم : هنع هلل ايضر باطخلالا نب رمع لاق
حرمه

يىبا ونص لجرلا مع

مالا ۃلزنمب ۃلاخلا

رېبک قىح " مەلسەۋە ئىلەع ۃللا ئىلەص ھلل اُلۇسەرلەق ئەلآق، صاعۇلەنْبى دىعەس نەع
ىقىھىبلى ھاور " وەلە و ئەلە دلأولى قىح ھەرىغەص ئەلە و خەللا

Росууллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: “Катта аканинг кичиклари устидаги ҳаққи, ота-онанинг фарзанди устидаги ҳаққи кабидир” дедилар. (Имом Байҳақий ривояти)

هـل لـلـوـسـرـلـاـقـ هـلـاـقـ وـدـجـ نـعـ يـبـأـنـعـ يـنـهـجـلـإـبـيـلـكـ نـبـ رـيـثـكـ نـبـ مـيـثـعـ نـعـ
ىـقـهـيـبـلـاـ هـأـورـ بـأـلـلـةـلـزـنـمـبـ وـخـإـلـنـمـرـبـكـأـلـاـ ”ـمـلـسـوـهـيـلـعـهـلـلـاـ ىـلـصـ

Росууллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: “Катта ака ота ўрнидадир” дедилар. (Имом Байҳақий ривояти)

Абдуллоҳ Мұхаммадий